

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐ

ՕՐԵՐԻ ՀԵՏ

Խաղաղությունը մտում է անմատչելի

Մեզ համար անցած, ուրիշների համար՝ դեռեւս անցնող արձակուրդային երեք շաբաթները, փառիմյանական-մախիմացիական ամենօրյա սկանդալներից դուրս հասկանալիցին ուժագրավ երկու իրադարձություններով, մեկը՝ սահաճաբանային, մյուսը՝ համաժխարհային մակարդակով, երկուսն էլ խաղաղության հասնելու խոստումով, երկուսն էլ նույն վայրում, Սոփիակի զանգվածում գրասենյակում, մախազահի **Դոնալդ Թրամփի** մախաձեռնությամբ:

Օգոստոսի 8-ին կայացած այդ հանդիպումը, որը ԶԴ-ականները կոչում են բանակցություններ, մինչ **Իլիամ Ալիե-լը** օրես հայտարարեց, որ այն ընթացել է իր մախագծած հունով, եւ այս թարգմանում այդ հոխորսանքը չի կարելի մրա իմնագովերգությանը վերագրել, ֆանգի առաջ ֆաշված բոլոր կետերը, որոնք իբրեւ համաձայնեցված փաստաթուղթ հանդիման ավարտին ստորագրվեցին ու ներկայացվեցին որդես հուժագիր, արագույնում են ադրբեջանական՝ ամընդհաւ կրկնվող մախադայմանները, մինչ հայկական կողմի որեւէ թահանջ կամ դույզն ակնկալություն գոյություն չունի այնտեղ: Ոչ Արցախի եւ արցախահայության գոյալիճակի, ոչ գերեվարվածների եւ առեւանգվածների ազատ արձակման, ոչ Հայաստանի Հանրապետությունից զավթված նոր տարածքների վերադարձման թահանջ:

Հարց է ծագում՝ Ն. Փաշինյանը ինչո՞ւ էր գնացել Վաշինգտոն. ո՞ւմ էր ներկայացնում, ի՞նչ էր ներկայացնում, կարի՞կ կա՞ր մախագահ Թրամփի միջնորդության, բոխերության, մանավանդ որ վերջինի երաշխավոր լինելը փաստաթղթում չի երեւում, եթե հաշվի չառնենք հանդիման ավարտին մրա արահայտած թարտասակամությունը՝ դժվարություններ ծագելու դեմքում իրեն զանգահարելու վերաբերյալ...

Եվ այդ էր թարճառը, որ հռչակագրին ծանոթանալուց հետո շատերն այն անվանեցին «դագագիր», իսկ ՀՀ երրորդ մախագահը իրավամբ այն կոչեց «Հայաստանի թարտության ընդունման՝ կաթիսուլացիայի փաստաթուղթ»:

Միակ շոտափելի բանը այդ հուժագրում այն է, որ Մ. Նահանգները թարտասակամություն է հայտնում գործնականորեն ներգրավվել Սյունիքով անցնելի ճանադարհի, տեղում շողոխոթաբար «Թրամփի միջանցք» անունով կնքված անցուղու կառուցման եւ կառավարման գործում, ինչը, ինչոքեւ գրել են մախորդ՝ հուլիսի 27-ի հողվածում, ուրիշ բան չէ, եթե ոչ՝ ռազմաստեգիական մնայուն եւ թեժ օջախ ստեղծել մեր երկրի հարավում եւ տեւական սղառնալիք ընդդեմ հարեւան Իրանի եւ հայ-իրանական սահմանը վերահսկող Ռուսաստանի համար եւ այն օգագործել որդես ռազմահետախուզական հենակետ եւ Մ. Նահանգների, եւ Իսրայելի համար, ի վերջո հանգելու համար Գյումրիի 102-րդ ռազմաբազայի խոցելիությանը եւ ընդիուդ՝ հեռացմանը: Մի ծրագիր՝ որի իրականացմանը լծված է, ինչոքես տեսանք օրես, լավ վարձարկող գործակալական մի ամբողջ խումբ:

Քաղաքագետ կամ ռազմագետ լինելու կարի՞ չկա այս բոլորը հասկանալու համար. ակնհայտ է վերահաս վսանգների մոտենալը մեր երկրին: Օգոստոսի 8-ի հուժագիրը՝ ստորագրված, չստորագրված կամ մախաստորագրված, հակառակ իշխող խմբակի ու մրա թարագլխի իմնագովերգական, խաղաղասիրական ու սիրախաղային ճամարակություններին, ազգաբնակչությանը դուլարախեղդ անելու լլացուցիչ խոստումներին, խոստանում է մորանոր թարտուհասներ բերել մեր դեսությանը, մանավանդ որ դեռեւս կան «ճնային առաջադրանքներ», Ալիեի կողմից տրված Փաշինյանին, որն ամեն ինչ անելու է Անկախության հռչակագիրն ու դրանից բխող Սահմանադրությունը աղճատելու, հայրենասեր մարդկանց թարժելու, հայրենիք թարտղանած հերոսներին թեմանու ողորմածությանը հանձնելու համար, ի խնդիր իշխանական լծակները իր եւ յուրայինների ձեռքը թահելու գերմախակի:

Այնքան ժամանակ, ֆանի դեռ թեսական լծակներն ու միջոցները զտնվում են այս խմբակի ձեռքում, խաղաղությունը, այն էլ՝ տեւական խաղաղությունը, մեր ժողովրդի ու դեսության համար կմնա անմասչելի երագանք:

ՀԱՄԵՐ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ

«Հայերը մեղադրում են Երուսաղեմի պատրիարքարանին դավաճանության մեջ»

2025-ի օգոստոսի 27-ին կաթուկական «Դոնադիոն» հենց վերոնշյալ վերնագրով է անդադարձել Երուսաղեմի թարտարարանի դեմ հայ համայնքի երեքաթի օրը՝ օգոստոսի 26-ին հրադարակային մոր բողոքին, որի առիթը Հին ֆաղաֆում հողային գործարքի եւս մեկ դեմքի մասին իրագել դառնալն է:

⇒5

Մտրումներ «Թրամփի ճանադարհի» մասին

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱԶԵԼՅԱՆ

արտակարգ եւ լիագոր դեսալան

44-օրյա թարտագմի ավարտն ազդարարած եռակողմ հայտարարությունը մախատեսում էր Ռուսաստանի վերահսկողությամբ Արցախը Հայաստանին եւ Ադրբեջանը Նախիջեւանին միացնող, միանգամայն տարբեր կարգավիճակներով Լաչինի եւ «Ձանգեզուրի» ճանադարհների գործարկումը: Այդ թայմանավորվածությունը, թարտագմում թարտություն կրած հայկական կողմի համար ինչ-որ տեղ բացատրելի եւ հասկանալի էր:

Սակայն այն թահից, երբ Արցախը հայտարարվեց Ադրբեջանի տարածք, եւ Լաչինը կորցրեց երկու հայկական հասվածների կաթն ադահովող միջանցքի նշանակությունը, դես է ուժը կորցրած ճանաչվեց մաեւ եռակողմ հայտարարությամբ մախատեսված «Ձանգեզուրը»: Բայց այդդես չեղավ:

Հասկանալի է, որ թարտագմում հադթանակ տարած Ադրբեջանը, ինչոքես մաեւ ռազմական գործողություններում Բաքվին աջակցություն ցուցաբերած մրա դառնակիցները, թիսի ջանք ու եռանդ չխնայելին՝ լուծելու թյուրֆական աշխարհին հուզող ճանադարհի գործարկման

հարցը: Եվ ինչոքես Ալիեւն էր սղառնացել՝ «Եթե իրենց կամքով չտան այդ ճանադարհը, մենք ուժով կվերցնենք»:

Այլեւս այդ ճանադարհն ուժով վերցնելու կարի՞ չկա, ֆանի որ հանձնումը տեղի ունեցավ օգոստոսի 8-ին՝ հայկական կողմի կամքով:

Թարտության բեռը չթոթափած հայկական կողմի դիվանագիտությանը հազվադեպ հասնել մրան, որ Ադրբեջանին Նախիջեւանի հետ հաղորդակցվելու հնարավորությունը տրվի Հայաստանի իմնիշխանության, տարածալին ամբողջականության եւ իրավագորության շրջանակներում՝ վերամբարձ ձեւակերման թայմանով, փոխադարձության սկզբունքն էլ՝ վրադիր: Իսկ դա, կարելի է ասել, հնարավոր բոլոր տարբերակներից չարյաց փոքագույնն էր: ⇒3

TRIPP-ը խաղաղություն, թե՛ աշխարհաքաղաքական խառնիխուռն վիճակ է ստեղծում

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

Գերմանիա

Գերմանալեզու մեղիան աշխույժ անդադարձավ Վաշինգտոնում **Թրամփի** ֆավորությամբ կայացած **Ալիե-Փաշինյան** հանդիմանը, մախաստորագրված համաձայնագրին, բայց արձակուրդի 3 շաբաթից հետո «**Ազգի**» սուղ էջերում անդադառնամք ամենաթարմ եւ ծավալուն վերլուծությամբ:

Գերմանական առցանց «Ցայթը» երեկ 46 ռոդեանոց մի փողատք (Der Ostcast) է հրադարկել, որտեղ արեւելաեվրոդական եւ Հարավային Կովկասի հարցերով մասնագիտացած աշխատակիցներ **Ալիս Բոթան** (Alice Bota) եւ **Միշայել Թումաննը** (Michael Thumann) ֆնարկում են օգոստոսի 8-ին Վաշինգտոնում ԱՄՆ մախագահ Թրամփի, ՀՀ վարչադես Փաշինյանի եւ Ադրբեջանի մախագահ Ալիեի միջեւ կայացած հանդիմումը, մրանց շփման կերդը, բառօգագործումը, լուսանկարների փոխանցած մթնոլորտը: Նախ իիշեցնում են, որ Թրամփի միջնորդությունից առաջ եվրոդացիներն էլ կազմակերդել են հակամարտող դեկավարների միջեւ հանդիմում, մախորդիվ մաեւ Բեռլինում ԳԴՀ արագործախարարի ջանքերով, իսկ առանց միջնորդի՝ առանց «մորաֆուր-եռիների» դեմառդեմ արդեն հանդիմել են Ալիեւն ու Փաշինյանը: Փողատքի հեղինակները չեն սխալվում, երբ շեշտում են, որ 2020 թվականին անհավանական կլինեք թարտկերացնել անգամ, որ երկու երկրների դեկավարները կարող են իրար ձեռք սեղմել, իսկ Մյունխենի անվանագության գագաթնաժողովին մրանց՝ մեկը մյուսին մեղադրող բառադաշարը դժվար է մոռանալ: Վաշինգտոնյան հանդիմման մասին արտահայտվելիս, գերմանացի լրագրողները այն Թրամփի շուռ անվանելուց բացի նկատել տվեցին Թրամփի մոթատակը՝ ինքը խաղաղության

ճարտադեսության շինդեկն է:

«Ադրբեջանն ու Հայաստանը ստորագրեցին խաղաղության հռչակագիրը, որը միտված է տասնամյակներ տեւած թարտագմին վերջ դնելուն: Այս զարգացումը կարող է թարտվող կողմ ունենալ՝ Ռուսաստանը», ներկայացրին «Ցայթի» փողատքի հեղինակները, որ անշուտ 46 ռոդեում փորձեցին ունկնդրին թարգաբանել ՀՀ-ի եւ Ադրբեջանի միջեւ տասնամյակների հակամարտությունը:

Դարաքաղյան հարցն, անշուտ, թերի ներկայացրին գերմանացի մեր գործընկերները, ինչոքես մաեւ ՌԴ-ի Հարավային Կովկասում ներկայության, Միոսկի խմբի դերի մասին մրանց հնչեցրած մի ֆանի մախադատությունը բավարար թարտկերացում չի կարող տալ հակամարտության լուծման մախկին ջանքերի, տարբերակների մասին: Ալիս Բոթան շեշտում է մի ակնառու փաստ, որ ՀՀ-ն հավատարիմ է մնում ժողովրդավարությանը, իսկ Ադրբեջանը՝ ամրադմորում բռնադեսությունը:

2024-ին Բաքվում Ադրբեջանի ընդդիմադիր առաջնորդ Ալի Զեիմլիի հետ հանդիմումը վկայակոչելով, «Ցայթի» աշխատակից Միշայել Թումաննը նկատել է տալիս, որ ԼՂ հարցում Ադրբեջանի իշխանությունների գնահատականից չի տարբերվում ընդդիմության կարծիքը՝ Ադրբեջանն ազատագրել է իր տարածքը: ⇒2

Մտորումներ «Թրամփի ճանապարհի» մասին

⇒1 Կարծես նաեւ ներքին լոկալիզացիայի շարժումն է՝ Հայաստանում «Թրամփի ճանապարհը» կոչել «խաղաղության խաչմերուկ», իսկ թուրքական կողմում՝ «միջանցի»։ Եվ այսօր, ըստ ամենայնի, բավարարված են թե՛ Հայաստանի իշխանությունները, թե՛ Ադրբեջանի իշխանություններն ու ադրբեջանական հասարակությունը։ Չէ՞ որ Վաշինգտոնյան հանդիպումից Ալիեւին հաջողվեց իր ձեռքբերումների փաթեթի մեջ ներառել նաեւ Ադրբեջանին ցանկացած Տեսակի ամերիկյան օգնության Տրամադրումն արգելող 907-րդ բանաձեռի չեղարկման խոստումը, ինչպես նաեւ՝ առանց «խաղաղության» լոկալիզացիայի ստորագրելու, հասնել «Միմսկի խմբի» լուծարման լոկալիզացիայի ծրագրին։

Ճանապարհի արժանապատիվներն ամենաշատը ստացած Վաշինգտոնն էլ իր բավարարվածության շեշտադրումը չափաբաժինն ունեցավ։

Փաստորեն, «գործարհից» բավարարված են **Փաշինյանը, Թրամփը եւ Ալիեւը**։

Ներկայումս Հայաստանի իշխանություններին մնում է համոզել խաղից դուրս մնացած Իրանին ու Ռուսաստանին, ինչպես նաեւ հարցի լուծումը ադրբեջանի համարող հայկական ընդդիմության առավել արմատական հասկացում, որ ձեռք բերված անխուսափելի լոկալիզացիայի ծրագրի չափաբաժինն է։

Ամբողջ, ուկրաինական ժառանգորդի հորձանուսում հայտնված Ռուսաստանին այս պահին դժվար կլինի ուժի ցուցադրման միջոցով վճռական փայլել ձեռնարկել։ Այնպես, ինչպես **Բաշար Ասադի** անկումը կանխելու համար Մոսկվան չկարողացավ անհրաժեշտ միջոցների դիմել։

Դա էր ժառանգը, որ Ռուսաստանի փոխվարչապետ **Մելիտ Սվեդնիկովը** չհաղադրեց հայտարարել, թե Մոսկվան աջակցում է Հայաստանին՝ Ադրբեջանի հետ «Թրամփի երթուղի» կոչվող «Տրամադրության միջանցի» ստեղծելու ծրագրում, եթե Երևանը դա անհրաժեշտ է համարում։ Նա հավելել

է, որ Հայաստանը Ռուսաստանի ռազմավարական դաշնակիցն է, եւ «եթե նրանք կարծում են, որ ստորագրված հռչակագիրը աղանդական է ավելի մեծ անվտանգության երաշխիքներ, ուրեմն Ռուսաստանը նույնպես կողջունի այդ փայլը, քանի որ Մոսկվան նույնպես աջակցում է Հարավային Կովկասում խաղաղության գործընթացներին»։

Թեեւ Ռուսաստանի արժանի գործերի մախարաբության խոսնակ **Սարխա Ջախարովան** կարծիք է հայտնել, որ Մոսկվան դեռ ղեկ է հավելյալ վերլուծության ենթարկի սահմանափակումը հաղորդակցության ուղիների աղանդականացմանը վերաբերող վաշինգտոնյան հայտարարությունները, սակայն ընդգծել է, որ «Մոսկվան դրական է գնահատում ամերիկյան կողմի միջնորդությամբ Վաշինգտոնում կայացած հանդիպումը եւ հույս ունի, որ այն կնպաստի խաղաղության հաստատմանը»։

Իրան-Իսրայել 12-օրյա ժառանգորդից հետո իր կորուստների գնահատման եւ գույքագրման աշխատանքով զբաղված Իրանը նույնպես այսօր ժառանգ է առնակասման մոտ առիթներ ստեղծել։ Այդ ժառանգը էլ «Թրամփի ճանապարհի» վերաբերյալ ժառանգական Թեհրանից հնչող հայտարարությունները հակասական հնչեցնում են։ Թեհրանն ուզում է հավասար, որ ճանապարհը համաձայն Հայաստանը հաշվի է առել Իրանին մահադատվող բոլոր հանցանքները։

Այնուամենայնիվ, Երևանը ժառանգված է զգույն լինել ունեցած գործընթացի մասին անհրաժեշտ ժառանգություններ ներկայացնել ռուսական եւ իրանական կողմերին, որի ուղղությամբ արդեն ձեռնարկվում են համադասարանական փայլեր։

Իրանի նախկին ԱԳ նախարար **Մոհամմադ Ջալադ Ջարիֆը** Վաշինգտոնյան լոկալիզացիայի մասին հայտարարել է, որ Իրանը, նույնիսկ Ռուսաստանն ու

Թուրքիան, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ Վաշինգտոնում ձեռք բերված համաձայնությունը կարող են դիտարկել ոչ թե որդեկապալիք, այլ իբրեւ հնարավորություն, ինչը կարող է նպաստել Կովկասում Իրանի, Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի, ինչպես նաեւ Հայաստանի, Ադրբեջանի եւ Վրաստանի միջեւ սահմանափակ համագործակցության մասին նախկինում ձեռք բերված համաձայնության վերակենդանացմանը։

Ջարիֆի համոզմամբ՝ մոտ համաձայնությունը զրոյացվելու հարթակ է ստեղծում, որը 2019 թվականին Իրանի առաջարկած սահմանափակումը նախաձեռնությունը դարձնում է ավելի իրագործելի եւ կայուն։ Նրա Տեսակետով՝ այդ նախագիծը անախադեմ մերթուրանքին հնարավորություններ կստեղծի Միացյալ Նահանգների եւ նրա սահմաններից դուրս մասնավոր հասկացիկ համար։

Նեեմ, որ թեեւ Ջարիֆը ներկայումս ԻԻՀ նախագահ **Մասուդ Փեզեշխանի** կառավարությունում ժառանգ չի զբաղեցնում, սակայն արժանի հարաբերություններին վերաբերող հարցերում նախագահը հաշվի է առնում նրա Տեսակետները։

Ի դեպ, Փեզեշխանի նախընտրական ժառանգում մեծ ծառայություններ մատուցած եւ որոշ ժամանակ նախագահի ռազմավարական հարցերով Տեղակալի ժառանգը զբաղեցրած Ջարիֆը իր հրաժարականից հետո հայտարարել է, որ ժառանգվելու է ռազմավարական հարցերում աջակցել ԻԻՀ ԱԳՆ-ին։

Կարծես «Թրամփի ճանապարհի» վերաբերյալ ԱԳ նախարար **Աբբաս Արադչի** մոտեցումները նույնպես առանձնապես չեն արտահայտվում Ջարիֆի ժառանգություններից։ Արադչին կարծում է, որ Հայաստանի սահմանով միջանցիկ հարցը ամբողջությամբ հանվել է օրակարգից, եւ խոսքը սահմանափակ ճանապարհի մասին է, որը կառուցվելու է Հա-

յաստանի իմպիմիստության եւ իրավագործության ներքո՝ այդ երկրի սահմանում։

Իրանի հոգեւոր առաջնորդի միջազգային հարաբերությունների հարցերով խորհրդական **Ալի Աբբաս Վեյսաթին**, որը 17 տարի զբաղեցրել է ԻԻՀ ԱԳ նախարարի ժառանգը եւ կանգնած է եղել հայ-իրանական հարաբերությունների ձեւավորման ակունքներում, հանդես է եկել միանգամայն հակառակ դիրքերից՝ լուծելու, որ «Իսլամական Հանրապետությունը թույլ չի տա, որ ստեղծվի այդ միջանցիկ»։ Նրա խոսքով՝ այդպիսի ճանապարհը կվերածվի «Դոմալի Թրամփի վարձկանների գերեզմանի», այլ ոչ թե ԱՄՆ նախագահին ժառանգող ճանապարհի։

Տարօրինակն այն է, որ այսօր ԱՄՆ-ին արժանապատիվ հաշվող ճանապարհի մասին ժառանգական Թեհրանից ծայրահեղական հայտարարություններ հնչեցնող գործիչներին՝ այդ թվում հոգեւոր առաջնորդի խորհրդական **Վեյսաթին**, ՀՀ-ում Իրանի նախկին դեսպան **Սադախանի**, Պահադանների կորուստի նախկին հրամանատար **Մոհսեն Ռեզային**, կորուստի փառափառական հարցերով հրամանատարի Տեղակալ **Յադուլահ Ջալադին**, որոնք բոլոր հնարավոր միջոցներով «Ջանգելայան խաղաղամեկն» դիմակայելու կոչներ են հնչեցնում, Հայաստանում հավասարադրել թե՛ փառաբանում, եւ թե՛ ֆնտազիան են։ Փառաբանողները, բնականաբար, հայկական

ընդդիմության ներկայացուցիչներն են, իսկ ֆնտազիաները՝ իշխանամեծ վերլուծաբաններ։

Իմ կարծիքով, ղեկ է հարգանքով մոտենալ «միջանցի» մասին ժառանգական եւ ոչ ժառանգական Թեհրանի, իրանական զանգվածային լրատվամիջոցների եւ ուղեղային կենտրոնների հայտնած մահադատություններին՝ ծանր ու թեթեւ անելով նրանց Տեսակետներն ու զգայունությունները, անկախ նրանից՝ դրանք դուր կգա՞ն Հայաստանի իշխանություններին, թե ոչ։

Հավելեմ նաեւ, որ «արժանապատիվական» անվանումն ստացած «գործարհին» նախորդող ժառանգում՝ Հայաստանի ներադառնական դաշնում իշխանությունների ձեռնարկումների ընդդիմացող գործիչների չեզոքացմանն ուղղված արժանապատիվ կարծես հենց «Թրամփի ճանապարհին» կանաչ լույս վառելու համար էր նախատեսված։

Այսօր օրակարգում ամեն գնով ՀՀ իշխանությունների վերադարձության հարցն է, որն անհրաժեշտ է Վաշինգտոնում նախատեսված խաղաղության հուշագրի կողմ հանդիսացող Ադրբեջանին՝ Երևանի սահմանած ժառանգությունները, այդ թվում՝ ՀՀ Սահմանադրության փոփոխման գործընթացն ու «խաղաղության մթնոլորտ» աղանդելու մղաժանգով հայկական կողմին հանձնարարված այլ «Տրամփի աշխատանքներն» օր առաջ ավարտին հասցնելու համար։

Պատմության համար

Տերունական աղոթք եւ Պաշտպանիչ երեսնյան... դասարանում

Ճակ. «Ծանր՝ ահաբեկչության մախադաստան փորձի» համար մեղադրվողը, փաստորեն, իմեն է բացում դասական միսը աղոթքով, «երեւելի եւ աներեւելի թեմաներից» ժառանգվելու համար առ Ասված առաքված խնդրանքով, մասնակցությամբ՝ կեղծ մեղադրանքը կարողների։

Երեւիցե եղել է նման բան։ Ջանգապարտեցի ինձ ծանոթ հոգեւորականների. հայ եւ օտար իրականության մեջ երբեք հանդիպել են նման երեւոյթի։ Ոչ ոք չէր իմանում նման բան։ Բնականաբար հարցերից նաեւ եղբորս՝ Փառնեւ արք. Ավետիսյանին, որն իր կյանքի 45-50 տարիներն անցկացրել է Մ. Նահանգների տարբեր նահանգներում ու փառվելում՝

նախ որդես ուսանող, աղա՛ հովվական ժառանգում՝ Հյուսիսային Կարոլինայում, Չիկագոյում, Միչիգանում եւ ի մասնավորի Դեսոյթ փառաբանում։ Այսինքն թունդ կաթոլիկ կամ թունդ բողոքական ժառանգներում։ Ամերիկյան մամուլի հավասարին հետեւող՝ նա չիլիցե դասական որեւէ դեմք կամ ժառանգ ընդդեմ հոգեւորականի կամ եկեղեցու, առավել եւս՝ Հայ եկեղեցու որեւէ սղասավորի։ Հիլիցե միայն մեկ-երկու դեմք, դասական գործ, ընդդեմ ոչ կանոնական, այլ՝ աղանդավորական փայլալիչ կազմակերպությունների, ի մասնավորի՝ 80-ական թթ.ին հավաքական իմ-նահիլիզման ժառանգ հրահրողների նկատմամբ հարուց-

ված գործերը, որոնք ավարտվել են մահադատված կամ ցնահ բանտարկությամբ։

Հետեւաբար կարող ենք Ն. Փաշինյանի «արդարադատությունը», վերջինիս գործիական մաս կազմող դասավորների ու դասախազների գործողությունները, Գեո. Տեր Բագրատ արք. Գալստանյանի, Միխայել արք. Աջադախյանի, նրանց աջակիցների դեմ հարուցված գործերը, նրանց բանտարկությունն ու կալանքը բնութագրել որդես Ն. Փաշինյանի ու նրա համախոհների փառափառ չարամտության եւ սատանայամտության դրսեւորում։ Անախադեմ երեւոյթ՝ երբ դասարանի դահլիճը, ամբողջ դասակազմը Աստուծոյ խնդրում են իրենց փրկել «երե-

ւելի եւ աներեւելի թեմաներից»։

Այս ժառանգայում մի՞թե աներեւելի է թեմանին։

Իսկապես յուրօրինակ ու բացառիկ ազգ ենք, հակասական եւ անկանխատեսելի։

Դասական միս՝ աղոթասացությամբ։ Դասական միս, միստեր՝ ընդդեմ հոգեւորականի, հոգեւորականների, ովքեր ժառանգում են ձեռնարկության, արդարության, հարեւրի՛ի համար։ Նիս եւ միստեր՝ որեւէ մեղադրվողներն ու մեղադրողները աղոթում են համաժողով։

Արձանագրեմք փաստը ժառանգության համար, հազարանյակների մեր ժառանգության համար։

Բագրատ արք. Գալստանյանի դասավարությունը ժառանգության մասյաններում գրանցվելու եւ հիշվելու է շնորհիվ նաեւ աննախադեմ այն փաստի, որ դասական թե՛ առաջին՝ օգոստոսի 19-ի, թե՛ 2-րդ՝ օգոստոսի 21-ի դասական միստերն սկսվեցին Սրբազանի ու դահլիճում ներկա նրա աջակիցների իմ-նաբով Տերունական աղոթքով եւ Սրբազանի Պահադանիչով, որը լավեց ամբողջ դահլիճի, ներառյալ դասավորի, դասախազի ու մյուսների հոսնկայս լուծությամբ եւ... խաչակնքումով։

Մեղադրյալը, ինչպես գիտենք, ամբաստանվում է իշխանության դեմ «գինված հեղաժառանգ» ծրագրելու անհեթեթ մեղադրանքով, կալանավորման ժամկետի երկարացման առաջադրանքով, ավելի ճիշտ՝ հրահանգով։

Անհեթեթության զագաթնակետ, աննախադեմ իրավի-

ԷԼՂԱՐ ՄԱՍԵՂՈՎ

Բրյուսել

«Ամերիկյան կոնսերվատիվ» (The American Conservative) թափառողական հանդեսում օգոստոսի 12-ին հրապարակված, ստորև բարձրագույն գերակայացվող հոդվածի հեղինակը կրթություն է ստացել Լասվիայի համալսարանում եւ Մադրիդի (Իսպանիա) դիվանագիտական դոկտորանտուրայում: Ամերիկյան Լասվիայի արհեստագործականությունում եւ որդես դիվանագետ՝ Վաշինգտոնում ու Մադրիդում Լասվիայի դեսպանություններում: 2007 կամ 2009 թվականից մինչեւ 2022-ը Մամեդովն աշխատել է Եվրոխորհրդարանի արտաքին հարաբերությունների համաձայնագրերի ֆառաական խորհրդական ու ղեկավարել է Իրանի, Իրաքի եւ Արաբական թերակղզու հետ միջխորհրդարանական հարաբերությունների հարցերով ԵՄ լրատվական կենտրոնում: Հոդվածագիրը գիտության ու միջազգային հարաբերությունների հարցերով Պազուոչյան միջազգային շարժման անդամ է եւ ամերիկյան «Քոնսերվատիվ թափառողականության» ղեկավարման կառավարման ինստիտուտ» վերլուծական կենտրոնի արհաստիպային գիտաշխատող:

Նախքան օգոստոսի 8-ին Վաշինգտոնում նախագահ Դոնալդ Թրամփի եւ Հայաստանի ու Ադրբեջանի ղեկավարների հանդիպումը ողջունելը ղեկավարել է հարցերը՝ ինչո՞ւ եւ ամերիկացիներն ընդհանրապես մասնակցում դարավոր հակամարտության լուծմանը ԱՄՆ-ից վեց հազար մղոն հեռու մի վայրում, որը Միացյալ Նահանգների համար առանձին ռազմավարական արժեք չի ներկայացնում: Մոխակ սան հանդիպումը հռչակվեց լրատվական առաջընթաց, բայց ընդունված «համաժողով հայտարարությունը» փչ բան էր սալիս՝ բացի ամերիկյան արտաքին ֆառաականության համար հնարավոր մոր խնդիրները ստեղծելուց:

Հայտարարության յոթ կետերը ղարուճակում եւ միայն չորս էական դրույթ, որոնցից ոչ մեկը չի մղատում խաղաղության հաստատմանը:

Նախ, Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ խաղաղության համաձայնագիրը նախաստորագրվել է միայն արտաքին գործերի նախարարների կողմից եւ չի

ԱՄՆ-ի համար Հայաստան-Ադրբեջան համաձայնագիրը փչ կոնկրետ օգուներ եւ բազմաթիվ ռիսկեր ունի

ստորագրվել ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի ու Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևի կողմից: Պատճառներն շատ փաստաթղթեր ձայնողվել են այս փուլում եւ մնացել են չստորագրված: Հետագայում երկու կողմերին, ինչպես նաեւ Թրամփին, թույլ էր տրվում հայտարարել առաջընթացի մասին՝ ընդամենի խուսափելով որեւէ իրական ղարավորությունից:

ՀՀ Սահմանադրությունից Լեռնային Ղարաբաղի հիշատակումը հեռացնելու Ադրբեջանի ղախանջը, որը Երեւանը համարում է իմունիտանության խախտում, ցուցադրաբար դուրս է թողնվել հռչակագրից: Այդուհանդերձ Բախուն չի հրաժարվել այդ ղախանջից: ՀՀ Սահմանադրության փոփոխությունը կղախանջեր հանրաժել, որը Փաշինյանի ավելի ու ավելի ավստրիսար կառավարության համար դժվար կլինի անցկացնել այն բանի նկատմամբ մեծ դիմադրության ղայմաններում, ինչը շատ հայեր համարում են նվաստացուցիչ կաղիսույացիա:

Բացի այդ, անցեւում եւ սահմանային հարցերը: Հռչակագիրն անորոշ կերողվ հաստատում է «սարածային ամբողջականությունը», բայց չի անդրադառնում Ադրբեջանի կողմից հայկական սարածի առնվազն 83 ֆառակուսի մղոնի բռնազավթմանը: Առանց գործերի դուրսբերման ղարավորության՝ դա ավելի շատ զավթման վավերացում է, ֆան խաղաղության համաձայնագիր:

Կողմերը ղախանջել են լուծարել Եվրողայի անվանագության եւ համագործակցության կազմակերողության (ԵԱՀԿ) Միսակի խումբը, որին 1992 թվականից հանձնարարված էր Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հակամարտության կարգավորումը: Դա ամենահեռ լուծելիքն էր. այդ խումբը, որի համանախագահներն են Միացյալ Նահանգները, Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը, արդեն սարիներ չի գործում: Դրա ղառնական լուծարման համար ղախանջվում է վերակություն ԵԱՀԿ արտաքին գործերի նախարարների ղեկսեմբերին կայանալիք հանդիպման ժամանակ, ինչն այս դրույթը շատ բանով խորհրդանշական է դարձնում:

Ամենավիճահարույց սարը ԱՄՆ-ի կողմից աջակցվող «Թրամփի ուղի» հանուն միջազգային խաղաղության եւ բարգավաճման» (TRIPP) կոչված անորոշ եմթակառուցվածային նախագիծն է, որը փաստորեն Ադրբեջանին սրամադում է երկար սղատված ցամախային ճանաղարհը Հայաստանով դեղի Նախիջեւանի էսկլավ եւ Թուրքիա, ավելի հայցնի որդես «Չանգեզուրի միջանց»:

Թեւեւ հռչակագրում խուսափում են «միջանց» սերմինից, այն Ադրբեջանի համար հսակորեն երաշխավորում է «անարգել» սարանցման իրավունք, ինչը Ալիևի հիմնական ղախանջն է,

մինչդեռ Հայաստանի փոխաղարձ իրավունքները մնում են ընդամենը անորոշ կերողվ սահմանված: TRIPP-ը ներկայացվում է իբրեւ սնեսական փրկարար օղակ, սակայն դրա մանրամասները ակնհայտորեն ղարգաբանում են ղախանջում: Եթե այն կոչված է լինել ԵՄ-ի կողմից աջակցվող, Ռուսաստանը եւ Իրանը շռանցող եվրասիական առեսի «Միջին միջանցի» մաս, ինչո՞ւ ղեք է Ամերիկան խառնվել: Եվրողան շատ ավելի մեծ շահագրգռվածություն ունի եվրասիական առեսի հարցում եւ ղեք է կրի ծախսերը:

Իսկ որ ավելի վառ է, չնահած TRIPP-ը ղեք է կառավարվի մասնավոր կոնսոցիումի կողմից եւ գործի Հայաստանի օրենսդրությանը համաղատասախան, ընդամենը ժամանակի հարց կարող է լինել եթուղու հնարավոր անվանագության ԱՄՆ-ի երաշխիքների օրակարգ դրվելը. աղեսալի գաղափար: ԱՄՆ գործերի սեղակայումը Արաք գետի երկայնքով, անմիջաբար Իրանի հետ սահմանին, անցելի կգրգռի Թեհրանին՝ առանց որեւէ ռազմավարական օգուների: Իրանի գերագույն առաջնորդի խորհրդական Ալի Աբբաս Վելայաթին արդեն նախագուշացել է ԱՄՆ-ի ցանկացած ռազմական ներկայության դեմ, ու թեւեւ մա սղառնալիքները կարող են դասարկ խոսքեր լինել, ինչո՞ւ դրանք փորձարկել գործնականում:

Այս հռչակագրից զատ, երկու լրացուցիչ խնդիր ղեք է անհանգստացնի ԱՄՆ արտաքին ֆաղափականության մեջ գողվածության կողմնակիցներին: Առաջին, 1992 թվականին ԱՄՆ Կոնգրեսի կողմից ընդունված Ազատության աջակցության ակտի 907-րդ հոդվածի կասեցումը: Այս օրենքը սահմանափակում է ԱՄՆ-ի ռազմական օգնությունը Ադրբեջանին, սակայն 2002 թվականից ԱՄՆ նախագահները, սկսած Զորք Բուռ կրսերից, ղարբերաբար չեղարկել են այն՝ ախաբելչության դեմ ղայաբում համագործակցության ղառվակով: Որդես արդում, 2002-ից 2020 թվականներին ԱՄՆ ղեքողղարսամենք եւ ղառողանության նախարարությունը հայցնել են, որ Ադրբեջանին սրամադրել են մոռ 164 միլիոն դոլար՝ որդես անվանագության ոլորում աջակցություն:

2023 թվականին Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղում էթնիկ զսումից հեռ, որի արդումքով բռնի սեղահանվեցին 100,000 հայեր, Բայդեանի վարչակազմը, ի ղաշիվ իրեն, կասեցրեց այդ արսոնությունը: Ներկայիս ղեքարսողար Մարկո Ռուբինոն Սեմատում ղղղեց անել ավելին՝ ամբողջությամբ չեղյալ հայտարարել արսոնությունը «Հայերի ղառողանության մասին» օրենքի միջոցով: Այժմ ԱՄՆ-ն ֆնմարկում է այն վերականգնելու հնարավորությունը՝ փաստորեն խախտաելով Բափի ֆաղափականությունը: Ադրբեջանն արդեն Իսրայելի եւ Թուրքիայի մեքին գործընկերն է. այն ամերիկյան զենքի կարիքը ղեք է ամբողջությամբ չեղյալ հայտարարել այդ որոշումը:

Երկրորդ, Ադրբեջանի հետ աղազա «ռազմավարական գործընկերության» վերաբերյալ փոխըմբռնման հուշագիր: Եմթադրվում է ստեղծել երկողղ աշխատանալին խումբ՝ այս համագործակցությունն ամագող «խարսիան» ղառաստելու համար: Սակայն սա խնդրահարույց լուծում է: Բախուն Վաշինգտոնին ռազմավարական արժեք ներկայացող ոչինչ չի առաջարկում, բացի երեմնակի հակաիրանական հայտարարություններից, որոնք դժվար թե կարող են բարոյաղես փոխհասուցել մի բռնաղեսության ընդունումը, որը հենց մոր փրսոնյա բնակչության զսում է իրականացրել:

Ավելի վառն այն է, որ դա կարող է դառնալ ամերիկյան անվանագային մոր ղարավորությունների սաղաբուն ողի: Իսրայելամես լոբբիսները, մորողաղանողականները եւ ավեսարանական խմբերը երկար ժամանակ չափազանցել են Ադրբեջանի կարետությունը Միացյալ Նահանգների համար: Մի բան, որ ամենից փչ է ղեքս ԱՄՆ-ին, եւս մի անվասաղելի դառնակից ունենալն է, որը մրան կներաշի սարածաշռանային վեքերի մեջ:

Եթե մղատակը ռազմական գործողությունների վերակումը կանխելը լինել, վաշինգտոնյան հայտարարությունը կարող էր կարձաժամկետ հեռանկարում հաջող լինել: Սակայն այն չի օգնում հակամարտության արնասական ղառնառները վերացնելուն: Ավելին, այն խախտում է ագրեսիան, Իրանի հետ անհարկի ռառկասման վանգ է ստեղծում եւ իմք՝ սարածաշռանում ամերիկյան աղազա ղարավորությունների համար, ինչն ավելի լավ է թողնել սարածաշռանային իշխանություններին: Իրական խաղաղությունը ղախանջում է իրագործելի երաշխիքներ, փոխաղարձ զիջումներ եւ հսակ ղայմաններ, որդիսիք այս դեղում չեն նկատվում:

Կովկասը (՝ Գ.Մ.) այն սարածաշռանն է, որեղ ԱՄՆ-ի շահերը նվազագույն են, իսկ ներգրավվածության ռիսկերը՝ մեծ: Ի սարբերություն Ուկրաինայի, հայաադրբեջանական հակամարտությունն ուղղակի կաղ չունի ամերիկյան անվանագության հետ: Ամերիկայի դիվանագիտական կաղիսալն ավելի լավ է ուղղել ռուսուկրաինական ղառերազմի ավարքը հեսաղմղելուն: Այն միակ հակամարտության, որը կարող է իսկաղես վերածվել համաշխարհային ղառերազմի եւ, որդես դրա հետեւամք, մոռեցնել ֆաղափաղություն վախճանը:

Թարգմանությունը՝ ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆԻ

⇒1 Գաղսնի բանակցություններին, մոր գործարքի վերաբերյալ է ծանուցում կաթոլիկական լրատուն: «Փրկել հայկական թաղամասը» ակտիվիստների խումբը, սաղմահայության այլ ներկայացուցիչներ մեղադրել են Պատրիարքարանին՝ համայնքի շահերի, Սուրբ Երկում մա դարավոր ներկայության եւ ամբողջ հայ ազգի դեմ գործելու մեջ: Հայցնի էր, որ

«Հայերը մեղադրում են Երուսաղեմի պատրիարքարանին դավաճանության մեջ»

Պատրիարքարանի եւ հրեա-ավստրալիացի մասնավոր ներդրողի միջեւ 2020-ին կնված վարձակալության ղայմանագիրը խախտում էր Պատրիարքարանի կանոնադրությունը, ուսի թե՛ վերջինս, թե՛ հայ համայնքը

փորձում են դասական գործընթացների միջոցով սսանալ վարձակալության անվավերության մասին հայտարարություն: Այժմ սակայն սաղմահայությունը մեղադրում է Պատրիարքարանին ներդրողի հետ համայնքից

գաղսնի մեկ այլ համաձայնագրի շուրջ բանակցություններ վարելու մեջ, որն «առավել վանգավոր է, ֆան նախորդ անօրինական համաձայնագիրը»:

ԱՄՆԻ ՀԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՄԻ

ՎԼԱԴԻՄԻՐ
ՂՈՒՏԻՆԻ

Ամվսանգության հարցերով փորձագետ

2022 թ. փետրվարի 22-ին ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը եւ Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևը ստորագրեցին դաշնակցային համագործակցության դեկլարացիան (հռչակագիրը): Ալիևը ընդգծեց ստորագրված փաստաթղթի կարեւորությունը սահմաքաղաքական վեճերի անվտանգության հետագա ապահովման համար, իսկ Վ. Պուտինը նշեց, որ փաստաթղթի ստորագրումը համընկավ Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման 30-ամյակի հետ:

Ինչ խոսք, Ալիևը քաջ ժողով էր, որ 2 or հետ կսկսվի ՌԴ-ի հասուկ ռազմական գործողությունը Ուկրաինայի դեմ, բայց նրան, ինչպես եւ Վ. Պուտինին, իրենց հասուկ ծառայությունները գեկուցել էին, որ ռազմական գործողությունները (իսկ ավելի ճիշտ՝ լայնածավալ լուծարումը) կավարտվեն լիարժեք եւ ՌԴ-ի ջախջախիչ հաջողությամբ: Ալիևը վստահ էր, որ հաղթանակից հետո Ռուսաստանի իշխանությունները, այսինքն՝ հաղթանակած ժողովուրդը, կաջակցի Ադրբեջանին իր գեոստրատեգիական մտադրություններում:

Բայց արագ եւ ջախջախիչ հաղթանակ Ռուսաստանը չունեցավ, լուծարումը շարունակվում է արդեն 3 տարուց ավելի, եւ Ադրբեջանի նախագահը հստակ հասկանում էր, որ հարկավոր էր հնարավորինս հեռանալ հյուսիսային «դաշնակցից» եւ լիովին մտնել արեւմտյան աշխարհի ռազմավարության հիմնական ուղղության մեջ: Ավելի կոնկրետ՝ Մեծ Բրիտանիայի եւ Թուրքիայի հասուկ ծառայությունների եւ խորհրդային ժողովուրդների՝ ղեկավարների մեակած «Մեծ Թուրանի» նախագծի մեջ: Այնպես չէ, որ Ադրբեջանը դեմ է այդ նախագծին, բայց Մոսկվայի դիվանագիտական դրոշմը ավարտած Իլհամ Ալիևը կարողանում է ձկուն խաղեր խաղալ ռազմավարական դրոշմների միջոցով:

Եվ ահա եւս մի օղորտափառ փառափառ կան իրավիճակ, որ հնարավորություն սկսեց Ալիևին «դաշնակցել», ավելի ճիշտ՝ փորձել դաշնակցել ՌԴ-ին: 2024 թ. դեկտեմբերին տեղի ունեցավ Ադրբեջանական ավիաուղիների (AZAL) ինքնաթիռի ավիաթարքը Ղազախստանի օդային տարածքում: Բափախությունները ուղղակիորեն մեղադրում են Ռուսաստանի Չինված ուժերին, որոնք սխալմամբ խոցել են փառափառական ուղեւորներով լի ինքնաթիռը: Ադրբեջանը լուրջանշում էր մեղքի ընդունում եւ զոհերի ընթացիկ փոխհատուցման վճարում: Ընդ որում՝ չստացավ ոչ մեկը, ոչ մյուսը:

Մասինց հետո հարաբերությունները ավելի լարվեցին, Ադրբեջանում եւ Ռուսաստանում իրավադատները եւ հասուկ ծառայությունները սկսեցին ակտիվ գործառնություններ եւ ձեռնարկությունները համադասախառնաբար երկու համայնքներում՝ հիմնականում Եկատերինբուրգում (ՌԴ) եւ Բափվում:

Այս իրադարձությունների մասին լուրջ խոսվեց, գրվեց եւ ցուցադրվեց հեռուստաէկրաններին եւ համացանցում, այնպես որ ավելի մանրամասնելու կարիք չկա:

◆◆◆

ԽՍՀՄ փլուզումից ուղիղ մեկուկես տարի հետո Ադրբեջան ժամանեց Մեծ Բրիտանիայի այդ տարիների վարչապետ Սարգսյան Թեթերը («Երկաթյա լեռին»), որին հաջողվեց ստորագրել

Մեծ Բրիտանիայի հետախուզությունը (Mi-6) կարունակի իր ռազմավարությունը

Բափի ղեկավարության հետ նախապայմանագրեր: Այնուհետեւ Բափի մեակական այցելու-հյուրերը դարձան Թեթերի որդին եւ ՄԲ-ի թագուհու փոքր որդին՝ Ենդրյուն:

2017 թ. վերջերին Կասպից ծովի ադրբեջանական ափին արդեն գործում էին 500-ից ավելի բրիտանական ընկերություններ: Նրանք զբաղված են նավթի եւ գազի հանքավայրերով (Ագերի-Ջիրադ-Գյունեշլի), ինչպես նաեւ Բափ-Թրիլիսի-Ջեյհան նավթատարով, հարավային գազային միջանցիկ կառուցմամբ եւ ոչ այնքան հեռանկարային Գորուստանի հարավ-արեւմտյան հանքավայրերով:

Այժմ վերադառնալով իմ մասնագիտական թեմային: Ադրբեջանում Լոնդոնի՝ բոլոր հետախուզությունների միջնորդը եւ ինչ-որ տեղ առաջնորդը դարձավ բրիտանական Mi-6 արտաքին հետախուզությունը, որը տասնամյակ ակտիվացրեց իր աշխատանքը ինչպես Ադրբեջանում, այնպես էլ ամբողջ Անդրկովկասում՝ 2019 թ. ամռանը:

Ինչո՞ւ հենց այդ ժամանակ, որովհետեւ այդ ժամանակ Ադրբեջանում Մեծ Բրիտանիայի դեսպան նշանակվեց ՄԻ-6-ի (դասական դիվանագետ Զերոլ Զոնթսի փոխարեն) կադրային սղա Ջեյմս Շարփը: Վերջինս սիրալուրջ էր ռուսերեն, արաբերեն, ադրբեջաներեն լեզուներին: Նա դիվանագիտական եւ հետախուզական աշխատանքի մեծ փորձ էր ձեռք բերել արդեն Ղազախստանում եւ Ղրղզստանում, բացի այդ՝ զբաղվում էր բրիտանական զենքերի առաքումով իրենց հետախուզող ժողովուրդներին:

Ջեյմս Շարփը մտերիմ հարաբերություններ ուներ Ադրբեջանի արտաքին հետախուզության ղեկավար Օրհան Սուլթանովի հետ, որի մասին եւ գրել եմ իմ նախորդ հոդվածներում, եւ իհարկե բավական մտերիմ էր Ռիչարդ Մուրի

հետ, որն այն ժամանակ աշխատում էր ՄԲ արտաքինախարարությունում որդես փառափառ բաժնի ղեկավար: Ջեյմս Շարփը այդ ժամանակահատվածում ԱԳՆ-ում զբաղեցնում էր Արեւելյան Եվրոպայի եւ Կենտրոնական Ասիայի գծով խորհրդականի դասը: Ինչպես գիտեք, Ռիչարդ Մուրը հետագայում դարձավ Mi-6-ի ղեկավարը:

2020 թ. մարտ ամսին վերոհիշյալ դիվանագետ-հետախույզ Շարփը հանդիպում է ունեցել Լեռնային Ղարաբաղի ադրբեջանական համայնքի ղեկավար Թուրալ Գյանջալիեի հետ: Ինչի՞ համար է այս ամենը: Մեծ Բրիտանիայի եւ Թուրքիայի կողմից մեակված «Մեծ Թուրանի» նախագիծը եւ լուրջաբանական գաղափարախոսությունը, որը լուրջաբանական է հետախուզային հանրապետությունների թուրք բնակչությանը, ղեկավար էր դառնալ Եվրասիական միության այլընտրանքը:

◆◆◆

«Ազգ» շաբաթաթերթի 2025 թ. մայիսի 16-22 համարում «Նոր ռազմավարություն, նոր հեռանկարներ, նոր մարտնչող մտքումներ, թե՛ լուրջաբանական վերջ» վերնագիրը կրող հոդվածում եւս նշել էի, որ երբ Mi-6 հետախուզության ղեկավար Ռիչարդ Մուրը, 2025 թ. առնաճառում հրաժարական կտա, նրան փոխարինող թեկնածուների մեջ կան կանայք: Նրանցից 2-ի անունները գաղտնի էին դրվում, բայց հավանական թեկնածուներ Բարբարա Վուդվորդն է՝ Մեծ Բրիտանիայի նախկին դեսպանը Չինաստանում: Նրա մականունն է «Պեկինյան Բարբարա» (Beijing Barbara): Սակայն հետախուզական համայնքում եւ որոշ փառափառ շրջանակներում նրան այնքան էլ չէին ընդունում, քանի որ գտնվում էին, որ Չինաստանում աշխատելիս Վուդվորդը այնքան էլ խիստ զննողականներ չէր լինում Չինաստանի ներքին եւ արտաքին փառափառությանը: Վուդվորդը Չինաստանում աշխատել է որդես դեսպան 2015-2020 թթ.:

Այնուամենայնիվ, Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Զեյն Սթարմերը, հազվի առնելով կառավարական դասընթացների երաշխավորագրերը (հայտնի չէ՝ անձամբ Ռիչարդ Մուրի կարծիքը, որը կարծես թե դեմ չէր այդ նշանակմանը), այլ որոշում ընդունեց:

Mi-6-ի ղեկավար նշանակվեց Բլեյզ Մեթրելին (Blaise Metreweli), հետախուզության կադրային աշխատակցուհին, որը մինչ այդ զբաղեցնում էր տեխնոլոգիական դեպարտամենտի ղեկավարի դասը: Արտաքին հետախուզության 116-ամյա լուսնության մեջ սփռված ղեկավար ղեկավարող 18-րդ դեմքը կին

է: Բլեյզ Մեթրելին կզբաղեցնի Ռիչարդ Մուրի դասընթացը, որը 5 տարի ղեկավարելուց հետո կհեռանա այս աշխատանքի:

Տիկին Մեթրելին հետախուզության է եկել 1999 թ.-ին, օղորտափառ աշխատանք է իրականացրել Մեծ Բրիտանիայի ուղղությամբ: Մեթրելին, ըստ կանոնակարգի, հետախուզության սփռված ղեկավար կենտրոնի արտաքինախարարին:

ՄԲ վարչապետը 2025 թ. հունիսի 15-ին, ստորագրելով նոր հրամանը՝ այսպիսի հայտարարություն արեց. «Բլեյզ Մեթրելինի նշանակումը տեղի ունեցավ այն ժամանակահատվածում, երբ մեր հասուկ ծառայությունների աշխատանքը կարեւոր է ինչպես երբեք»: Այս նշանակման վերաբերյալ գոհունակություն հայտնեց նաեւ ՄԲ արտաքինախարար Դեվիդ Լեմմինգը:

Նա ընդգծեց նաեւ, որ ղեկավարում 600 միլիոն ֆունտ սթերլինգ է ներդրում հետախուզական համաստեղություն, որդեսգի այն կարողանա ղեկավարել անգլիացիների ամբողջականությունը:

Տիկին Մեթրելին արեց հետեւյալ հայտարարությունը՝ «Ինձ համար մեծ ղեկավար է, եւ հոգալով եւ, որ ինձ առաջարկեցին ղեկավարել այս ծառայությունը»:

Եվ այսպես, 48-ամյա Բլեյզ Մեթրելին Զեմբրիցի շրջանակներ, որը երկար տարիներ աշխատել է ՄԲ հասուկ ծառայություններում, այդ թվում՝ նաեւ Mi-5-ում (հակահետախուզություն), զբաղեցրեց հետախուզության ղեկավար, ինչպես նաեւ անվանում են Անգլիայում, C ղեկավար: C -ն չի նշանակում Chief (ղեկ):

Հայտնի է, որ Անգլիայի առաջին գաղտնի ծառայությունը, որը ստեղծվել է 1900 թ.-ին, ղեկավարում էր թագավորական նավատորմի սղա, կապիտան Մեյնֆիլդ Զամմինգը:

Նա սովորություն ուներ փաստաթղթերի սակ ստորագրել C (Captain Mansfield Cumming): Եվ նա գրում էր կանաչ թանաքով: Այդ տրադիցիան ղեկավարվել է մինչեւ օրս:

Նշենք, որ նախկինում իր հարցազրույցներից մեկում Մեթրելին ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինին անվանել է «անկանխատեսելի փոթորիկ» (unpredictable storm):

Բացի այդ, նա գտնում է, որ ղեկավար ղեկավարել Չինաստանի հասուկ ծառայությունների ստեղծած «կենսաաշխատանքային հսկողության» (биометрическая слежка - biometric surveillance) դեմ:

Նա գտնում է, որ հասուկ ղեկավար ղեկավարել Ռուսաստանի, Չինաստանի, Իրանի, Հյուսիսային Կորեայի, Եմենի հույճների եւ ահաբեկչական կազմակերպությունների դեմ:

Այժմ մի երկու խոսք Մեթրելինի կենսագրական սվյալների մասին:

Նրա առկա գործունեության իրականացնող՝ «Վահան Թեյխան» սոցիալ-մշակութային հիմնադրամ», Երևան, Սյայթ-Նովա 21Ա, Տարած 48, Երևան 0001: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 286.110.1041780, տրամա՝ 25.10.2018 թ.: Թողարկման լուսաստանագր. գլխ. խմբ. Յակոբ Ալեքսիան: Աստղագրադե և տպագրութան 27.08.2025. զինը՝ 200 ռամ. տափանակը՝ 800 օրինակ. տպագրում է «Գինը» տպարան ՍՊԸ, Բ. Երևան, Բազմաշունյալ 70ա: